

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

การเลือกตั้งถือเป็นพฤติกรรมทางการเมืองที่แสดงถึงการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กันไปก็คือการหาเสียง เมื่อถึงคราวเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือผู้บริหารระดับท้องถิ่นของกรุงเทพมหานคร บรรดาพรรคการเมืองต่างก็ดำเนินการรณรงค์หาเสียงด้วยวิธีต่าง ๆ การปราศรัยหาเสียงก็เป็นวิธีหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมมาใช้ในการแสวงหาการสนับสนุน

การปราศรัยหาเสียงเป็นการสื่อสารต่อมวลชน (mass communication) แบบสื่อสารด้วยการพูด (oral communication) ซึ่งมีจุดมุ่งหมายหลักอยู่ที่มวลชนกลุ่มใหญ่ที่ได้รับฟัง และพยายามจูงใจคนเหล่านี้ทั้งในด้านความเห็นและพฤติกรรมให้เป็นไปตามที่ผู้พูดต้องการ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนสนับสนุนพรรคการเมืองของตน และที่สำคัญคือการลงคะแนนเสียงให้แก่ตนและพรรคของตน นอกจากนี้การปราศรัยหาเสียงยังเป็นโอกาสที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะปรากฏตัวแสดงบุคลิกภาพ ภูมิความรู้และแสดงความพร้อมที่จะเป็นผู้แทนของบวงชนอีกด้วย ดังนั้น ภารกิจหลักของผู้พูดจึงอยู่ที่การสื่อสารโน้มน้าวชักจูงใจผู้ฟังให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาหรือเห็นคล้อยตามสิ่งที่ผู้พูดประสงค์เป็นสำคัญ ด้วยเหตุนี้ในทางวาทวิทยาจึงจัดให้การปราศรัยหาเสียงเป็นการพูดประเภทโน้มน้าวใจ ซึ่งอาจเรียกต่าง ๆ กัน เช่น การพูดเพื่อชักจูง (ฉัตรวรุณ ตันนะรัตน์, ๒๕๑๔) การพูดเพื่อชี้ชวนหรือโน้มน้าวใจ (วิรัช ลภีรัตนกุล, ๒๕๒๐) การพูดชี้แจง แสดงเหตุผลชักจูงให้คล้อยตาม (สาเนียง มณีภาณุจัน และสมบัติ จาปาเงิน, ๒๕๓๔) เป็นต้น การพูดลักษณะนี้จะต้องพูดโดยให้ข้อเท็จจริงและข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ เพื่ออธิบายชี้แจงให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และจะต้องพูดอย่างมีหลักฐาน มีเหตุผล รวมทั้งใช้ภาษาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายอีกด้วย

ในทางภาษาศาสตร์ก็มีความเห็นที่พ้องกับทางวาทวิทยาเช่นเดียวกัน งานหนึ่งที่ว่าการปราศรัยหาเสียงซึ่งเป็นการสื่อภาษาระดับข้อความ หรือที่เรียกว่า "ปรีจเฉท" นี้เป็นการสื่อภาษาที่มีจุดประสงค์เพื่อชักจูงโน้มน้าวให้เกิดการกระทำหรือความเชื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยจัดคำให้อยู่ในปรีจเฉทประเภทปรีจเฉทโน้มน้าวหรือปราศรัยปรีจเฉท (hortatory or behavioral discourse) อันเป็นการจัดประเภทปรีจเฉทตามลองเอเคอร์ (Longacre, ๑๙๘๓) นักปรีจเฉทวิเคราะห์ชาวอเมริกัน

ผู้วิจัยในฐานะที่ศึกษาทางด้านภาษาและสนใจการเมืองได้สังเกตเห็นการปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งและเห็นว่าการใช้ภาษาอันเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้เกิดการสื่อสารสัมฤทธิ์ผลนั้นมีลักษณะหลายประการที่น่าสนใจ เช่น

การใช้คำ ได้แก่

การใช้คำนาม

ผู้ปราศรัยใช้คำนามที่เป็นตัวแทนบุคคลต่าง ๆ กัน เช่น

ตัวแทนผู้พูด พบว่านอกจากจะใช้คำแทนผู้พูดที่สุภาพแล้ว ยังมีการใช้คำแทนผู้พูดที่เป็นภาษาถิ่น

ตัวอย่าง

ผมยินดีที่ได้มีโอกาสมาแถลงนโยบายในวันนี้

กระผมก็ไม่ทราบเหมือนกันนะครับ

ข้าเจ้า ลดาวัลลี วงศ์ศรีวงศ์ก็เป็นลูกหลานคนเหนือ

พี่น้อง อย่าลืมช่วยเด้อ

คําแทนผู้ฟัง พบว่ามีการใช้คําออกบุรุษที่ ๒ แสดงความเคารพยกย่อง ได้แก่ คําว่า "ท่าน" และใช้คําเรียกญาติเป็นคําแทนผู้ฟัง

ตัวอย่าง

พี่น้อง การที่จะสร้างอนาคตให้เกิดขึ้น เราจะต้องกระจายอำนาจ
พี่น้อง ครบ ๑๓ กันยายนนี้ แม้ว่าผมจะไม่ได้อยู่กับพ่อแม่พี่น้อง ใจผมก็อยู่กับท่าน
 ปัญหาที่กระผมขอกราบเรียนกับพี่น้อง คือปัญหาความแห้งแล้งของภาคอีสาน

นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใช้คําภาษาอังกฤษอีกด้วย

ตัวอย่าง

น้ำเสีย เขาเรียก ซาเวจ คือน้ำโสโครก น้ำส้วม น้ำผงซักฟอก น้ำอะไรต่าง ๆ
 ที่มันเปลี่ยนแปลงปฏิกิริยาโครงสร้างจาก เอชทูโอ เป็น ออกไซด์

อธิบายให้ผู้ฟังได้ว่าสโนว์ตกลงมา น้ำอยู่อย่างบน พอน้ำอยู่อย่างบนเสร็จ เขาปล่อยน้ำบนลง
 อ่างล่าง

ถนนหนทางจะต้องตัดใหม่ เป็นถนนที่จะต้องมีทุตบารดี ๆ ำให้คนเดิน

การใช้คํากริยา

จากการสังเกตพบว่ามีการใช้คํากริยาที่มีความหมายว่า พูด บอกหรือแจ้งให้ทราบ มักจะใช้
 คําว่า กราบเรียน เรียน

ตัวอย่าง

กราบเรียนท่านพ่อแม่พี่น้องทั้งหลายให้ทราบ...

ผมเรียนท่านทั้งหลายอย่างนี้นะครับ...

คำกริยาประเภทนี้อาจปรากฏร่วมกับคำกริยาบางคำเพื่อแสดงความสุภาพอ่อนน้อม

ตัวอย่าง

ผมขออนุญาตกราบเรียนให้ท่านทราบ...

ขอประทานกราบเรียนท่านทั้งหลายสักนิด...

การใช้คำเสริม

ผู้ปราศรัยใช้คำเสริมบอกสถานภาพที่เป็นกลางท้ายแสดงความสุภาพ เช่น ครับ

ครับผม ค่ะ นะคะ และใช้คำภาษาถิ่นด้วย เช่น เต๋อ เจ้า นะเจ้า

ตัวอย่าง

พี่น้องประชาชนครับ ส.ส.หรือรัฐมนตรีที่จะอ้างเอาชัยชนะในการเลือกตั้งมาเป็นข้ออ้าง จะทำอะไรก็ได้ตามใจชอบ ตามใจพวกเขา พี่น้องประชาชน ผมขอเสนอให้ตั้งกลุ่มขึ้นมา เพื่อตรวจสอบพฤติกรรมของส.ส. หลังจากรเลือกตั้งด้วยนะครับ

ผมในนามของพรรคเสรีธรรมของทุก ๆ ท่าน กราบรับใช้ประชาชน พี่น้องประชาชน ชาวไทยทุกท่านไว้ในโอกาสนี้ด้วยครับผม

ท่านที่เคารพคะ ทั้งหมดนี้เป็นโดยย่อนะคะ

ข้าเจ้าขอหือค้ำมั่นใจกับพี่น้องจาวเหนือนะเจ้า ว่าพรรคประชาธิปไตยจะพัฒนาและดูแล
ประชาชนทุกภาคเท่าเทียมกันอย่างยุติธรรมเจ้า

การใช้กลุ่มคำ

ผู้ปราศรัยใช้กลุ่มคำแสดงคุณสมบัติของผู้ปราศรัยและพรรค

ตัวอย่าง

เราสู้อย่างเอาจริง และเราเสี่ยงภัย
เสรีธรรมตั้งใจอย่างแน่วแน่จะทำงานให้พี่น้องและประชาชนอย่างจริงจังและเด็ดเดี่ยว
เราปฏิบัติงานของเราด้วยความมานะและเอาจริงเอาจัง

การใช้วลี

การใช้นามวลี

ผู้ปราศรัยใช้นามวลี เรียกผู้ฟังให้สนใจ

ตัวอย่าง

พ่อแม่พี่น้องที่เคารพรักครับ เรากำลังจะมีการเลือกตั้งในวันที่ ๑๓ กันยายนที่จะถึงนี้

นอกจากนี้แล้ว ท่านทั้งหลาย เรายังมีการปรับปรุงกิจกรรมมตรมต่างๆ

ในปัจจุบันสภาเหตุดังกล่าวกี่กำลังกลับมาอีกแล้วครับ กำลังมีการแย่งกันเป็นนายกรัฐมนตรี
อีกแล้วครับ พ่อแม่พี่น้องประชาชนที่เคารพรักทั้งหลาย

นามวลีที่ใช้เรียกผู้ฟังอาจจะบงกลุ่มผู้ฟังให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ตัวอย่าง

พี่น้องประชาชนในทางภาคอีสาน พวกเรายากจนที่สุดในประเทศไทย แห้งแล้งมากที่สุด
รายได้ต่ำที่สุด

พี่น้องชาวอีสานครับ ไข้เรื่องโครงการน้ำโขง การแก้ปัญหาความแห้งแล้ง ตลอดจน
คนบ้านนอกเข้ากรุงนั้น ผมเต็มศรัทธา ช่างหล่อ ยืนหยัดอยู่ตลอดเวลา

พี่น้องชาวประมงครับ พรรคประชาธิปัตย์ตั้งใจที่จะแก้ปัญหาน้ำให้ท่าน

การใช้กริยาวลี

ผู้ปราศรัยใช้กริยาวลีแสดงคุณสมบัติที่น่าเชื่อถือของผู้ปราศรัยและพรรคฯให้ผู้ฟังทราบ

ตัวอย่าง

พรรคพลังธรรมเป็นพรรคการเมืองที่มีประสิทธิภาพ มีความรู้ มีปัญญา มีสติปัญญา ที่จะทำ
งานให้สำเร็จ

เรามีนักต่อสู้ที่ มีความรู้ มีความเฉลียวฉลาด มีความกล้าแกร่ง

เขา ไม่เคยย้ายพรรค ไม่เคยขายตัว ไม่เคยเปลี่ยนพรรค มีสัจจะวาจากับประชาชน

การใช้ประโยค

ผู้ปราศรัยใช้ประโยคนิตต่าง ๆ สื่อสารไปยังผู้ฟัง ได้แก่ ประโยคความเดียว
ประโยคความซ้อน ประโยคความรวม และประโยคซับซ้อน

ประโยคความเดียว

จากข้อมูลคำปราศรัยหาเสียง ประโยคความเดียวที่ผู้ปราศรัยใช้มักจะเป็นประโยค
คำถามที่ไม่ต้องการคำตอบ

ตัวอย่าง

อะไรมันเกิดขึ้นกับบ้านเมืองเรา

หรือเป็นประโยคคำถามที่ผู้ปราศรัยให้คำตอบในทันทีที่จบคำถาม

ตัวอย่าง

เขาทำยังไงครับ เขาชุกทะเลสาบที่เอวกเขา

ความเห็นอย่างนี้ เพื่อนร่วมพรรค เพื่อนต่างพรรคเห็นด้วยหรือไม่

ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับกระผม

ประโยคความซ้อน

เมื่อผู้ปราศรัยจะเล่าหรือบอกกล่าวกับผู้ฟังมักจะใช้ประโยคความซ้อน

ตัวอย่าง

ท่านพลตรีจำลอง... บอกว่าวันนี้ท่านขอปราศรัยเป็นคนสุดท้าย

ผมถามท่านว่าที่พูดหลังสุด ที่จะประกาศต่ออาหาราชัย

กระผมอยากจะเรียนให้พี่น้องที่เคารพได้รับทราบว่ากระผมขอขอบพระคุณท่าน

ประโยคความรวม

ผู้ปราศรัยมักใช้ประโยคความรวมเพื่อแสดงความเป็นเหตุเป็นผล

ตัวอย่าง

เพราะเหตุว่าเกิดมีสิ่งแปลกปลอมเข้ามาเกี่ยวพันในแวดวงการเมืองของเรา เราจึง
มีปัญหา

นักการเมืองนั้นโกงแผ่นดินกินชาติเพราะขาดคุณธรรม

พี่น้องชาวภาคอีสานนั้นละทิ้งถิ่นฐานมากรุงเทพฯเพื่อขายแรงงาน เนื่องจากอีสานแล้ง

ด้วยเหตุนี้เอง เราจะต้องเตรียมมาตรการไว้เพื่อจะได้ดำเนินการให้กับพี่น้องชาว
ไร่ชาวนาของเราในทุกภาคของประเทศไทย

ประโยคซับซ้อน

เมื่อผู้ปราศรัยกล่าวข้อความยาว ๆ เพื่อเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ความเป็นไปต่าง ๆ หรือจะอธิบายให้รายละเอียดบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งมักจะมีการยกตัวอย่าง การเปรียบเทียบ การอ้างอิง ผู้ปราศรัยมักจะใช้ประโยคหลายลักษณะปนกัน

ตัวอย่าง

พรรคชาติไทยได้ดำเนินการพิจารณาและปฏิบัติงานต่าง ๆ มาให้ท่านแล้ว อย่างเช่น เรา
ได้เคยประกาศไว้ตอนเป็นรัฐบาลว่า เราจะต้องเร่งสร้างทางด่วนยกระดับขึ้นและทางหลวง
สี่เลน ซึ่งทั้งหลายเหล่านี้พรรคชาติไทยก็ได้ทำมาแล้ว

ขอโอกาสที่เราได้รับใช้ท่าน ถึงแม้ว่าจะรับใช้ในลักษณะที่เหมือนหนูตัวเล็ก ๆ ที่จะ
รับใช้ราชสีห์ เราก็พร้อมที่จะทำงานครับ

พรรคประชากรไทยแก้ปัญหานี้การอธิบายความให้ฟังในรูปแบบที่เราเรียกกันว่า อริยสัจ ๔
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสว่า อริยสัจ ๔ ทรงบอกว่า ในโลกนี้มีทุกข์ แล้วทรงอธิบาย
ว่าอะไรคือเหตุให้เกิดทุกข์ แล้วทรงแนะนำว่าดับทุกข์เสียจะเกิดความสุข แล้วก็มีข้อแนะนำ
ว่าอะไรคือหนทางที่จะนำไปสู่ความดับทุกข์

นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ปราศรัยใช้การ เปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้ฟังเห็นภาพและเข้าใจชัดเจนขึ้น

ตัวอย่าง

คำสั่งก็เหมือนสิ่งขี้มูก ปัญหาไม่ได้รับการแก้ไข

ขอได้โปรดให้เราได้รับใช้พ่อแม่พี่น้องเปรียบประดุจช้างเผือกที่ชูความแน่นแฟ้นต่อพี่น้อง
ประชาชนครับ

การศึกษานั้นเปรียบเสมือนรากแก้วของต้นไม้ รากแก้วของชาติ

หากจะเปรียบเทียบแล้ว การศึกษาก็เปรียบเหมือนการวิ่งผลัด ๔ x ๔๐๐ เมตร

ล้อมวลชนมองนักการเมืองเป็นเสือสิงกระตึงแรด เป็นจระเข้

นอกจากนี้ ผู้ปราศรัยยังเปรียบเทียบในลักษณะของ สมณานาม

ตัวอย่าง

คราวนี้มีทั้งพวกพรรค ๕ มาร พรรคมาลงแล้วก็ฝ่ายประชาธิปไตย
ในเขตเลือกตั้งที่ ๒ ครับ หมายเลข ๑ ดาวสภาครับ คุณปิยะพัฐ วัชรภรณ์
เขาอาจจะพูดถึงเรื่องการปกครอง สภาเบรซิเดียม อย่างที่ตกเป็นจำเลย คดีของท่าน
เสาหลักประชาธิปไตย

นอกจากการเปรียบเทียบแล้ว ผู้ปราศรัยยังใช้อุทธพจน์ด้วย อุทธพจน์นั้นอาจจะเป็น
คาชวัณ สำนวน คำกล่าวของบุคคล หรือคำประพันธ์

ตัวอย่าง

สโลแกนของเรา "หันหน้าเข้าหากัน เร่งสร้างสรรค์เศรษฐกิจไทย"

พรรคหลังธรรมจึงมีคาชวัณการรณรงค์เลือกตั้งในครั้งนี้ว่า "ยึดคุณธรรม
นำประชาธิปไตย แก้ไขเศรษฐกิจ"

...จนกระทั่งมีคาชวัณว่า "ไม่เห็นโรงศพ ไม่หลังน้ำตา ไม่ยุบสภา ไม่เห็นหน้าผู้แทน"

ที่ผ่านมา "มีอาครยาว สาวได้สาวเอา" คนรวยนับวันก็จะรวยขึ้น คนจนนับวันแต่จะจนลง

คำกล่าวของท่านนักการเมืองท่านหนึ่งกล่าวว่า "ทุกข์ของชาวนา คือทุกข์ของแผ่นดิน"

พี่น้องประชาชนบางท่านก็สงสัย แล้วอยู่มาได้ยังไงตั้ง ๔ ปีกว่า ๆ ท่านพี่น้อง
ประชาชนครับ " อันความกรุณาปรานี

จะมีใครบังคับก็หาไม่

หลังมาเอง เหมือนฝนอันชื่นใจ

จากปากฟ้าสุราลัยสู่แดนดิน" ประชาชนให้มาครับ

จะเห็นได้ว่า ภาษาที่ผู้ปราศรัยใช้ในการปราศรัยหาเสียงนั้นแม้ตั้งแต่ระดับคาจนถึงระดับ
 ประโยค ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการจะศึกษาว่าในการปราศรัยหาเสียง ผู้ปราศรัยมีวิธีการใช้
 ภาษาอย่างไรบ้างเพื่อสื่อสารให้บรรลุตามเป้าหมาย และวิธีการใช้ภาษาแต่ละวิธีนั้นมีความสำคัญ
 อย่างไรในการปราศรัยหาเสียง ประกอบกับการศึกษาวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับการปราศรัยหาเสียง
 นั้นยังมีไม่มากนัก เท่าที่สำรวจเอกสารงานวิจัยพบว่า มีงานวิจัยที่กล่าวถึงการปราศรัยหาเสียง
 ได้แก่ วาทะสำคัญของไทยและการวิเคราะห์ (อรรรรณ ปิลันธน์ไวยาท, ๒๕๒๖) และบทความ
 วิเคราะห์การปราศรัยหาเสียงของนายสมัคร สุนทรเวช ที่ปรากฏใน ศาสตร์และศิลป์การพูด
 (กองบรรณาธิการ "นักพูด", ม.ป.ป.) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ในแง่วาทวิทยาที่เน้นการวิเคราะห์
 ผู้พูด ผู้ฟัง และบรรยากาศแวดล้อม นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยทางด้านรัฐศาสตร์ของ สมบัติ
 จันทรวงศ์ (๒๕๓๐) ศึกษาแบบแผนและเนื้อหาของ การปราศรัยหาเสียง ส่วนงานวิจัยทางด้าน
 ภาษา ได้แก่ วิทยานิพนธ์เรื่อง การวิเคราะห์ลีลาภาษาในการรณรงค์หาเสียงของ ส.ส. สมัคร
สุนทรเวช (ธัญญา พิชัยแพทย์, ๒๕๓๑) มุ่งเน้นที่เรื่องเสียง วิเคราะห์ลีลาภาษาในด้านจังหวะ
 และคำพูด และบทความเรื่อง ภาษาหาเสียงของราตรี รัตนวราช (๒๕๓๔) เป็นการศึกษาภาษา
 หาเสียงจากคำขวัญที่ใช้ในการรณรงค์เลือกตั้งเท่านั้น มีใช้การศึกษาคำปราศรัยหาเสียง ดังนั้น
 งานวิจัยนี้จึงเป็นการศึกษาวิเคราะห์คำปราศรัยหาเสียงในแง่ภาษา โดยมุ่งเน้นที่ลักษณะการใช้
 ภาษาเพื่อแสดงเจตนาในการสื่อสารเป็นสำคัญ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาการใช้ภาษาในคำปราศรัยหาเสียงเพื่อชักจูงใจให้น่าไว้วางใจให้เกิดการกระทำและความ
 เชื้อถือ

สมมติฐานการวิจัย

ผู้ปราศรัยมีวิธีการใช้ภาษาเพื่อแสดงเจตนาต่าง ๆ ในการสื่อสารให้ผู้ฟังเกิดความ
 เชื้อถือและสนับสนุนผู้ปราศรัยและพรรค โดยการใช้ถ้อยคำसानวน การเปรียบเทียบ และการ
 ใช้สัญลักษณ์

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาการใช้ภาษาในคำปราศรัยหาเสียงจากข้อมูลแถบบันทึกเสียงคำปราศรัยหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคการเมืองทุกพรรค (๑๒ พรรค) ณ อาคารนิมิบุตร สนามกีฬาแห่งชาติ ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรวันที่ ๑๓ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๓๕ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

พรรคราษฎร	ปราศรัยวันที่ ๑๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
พรรคพลังธรรม	ปราศรัยวันที่ ๑๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
พรรคพลังประชาชน	ปราศรัยวันที่ ๒๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
พรรคเอกภาพ	ปราศรัยวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
พรรคเสรีธรรม	ปราศรัยวันที่ ๒๖ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
พรรคมวลชน	ปราศรัยวันที่ ๒๘ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
พรรคกิจสังคม	ปราศรัยวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๓๕
พรรคชาติพัฒนา	ปราศรัยวันที่ ๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕
พรรคชาติไทย	ปราศรัยวันที่ ๗ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕
พรรคประชาธิปัตย์	ปราศรัยวันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕

พรรคความหวังใหม่ ปราศรัยวันที่ ๑๑ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕

พรรคประชาชนไทย ปราศรัยวันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๓๕

รวมข้อมูลแถบเสียงทั้งสิ้น ๔๒ ม้วน (ม้วนละ ๖๐ นาที)

วิธีดำเนินการวิจัย

๑. สืบค้นและศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
๒. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการบันทึกแถบเสียงการปราศรัยหาเสียงของพรรคการเมืองต่าง ๆ ที่ปราศรัย ณ อาคารนิมิตร์ สนามกีฬาแห่งชาติ พรรคละ ๒ ชั่วโมง
๓. ถอดแถบเสียงคำปราศรัยหาเสียง
๔. ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลคำปราศรัยหาเสียงในด้านการใช้คำ กลุ่มคำ วลี และประโยค รวมทั้งการเปรียบเทียบและการใช้อรรถพจน์
๕. สรุปผลการวิจัยและเสนอแนะ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ได้ทราบการใช้ภาษาลักษณะต่าง ๆ ที่ปรากฏในคำปราศรัยหาเสียง ซึ่งแสดงเจตนาต่าง ๆ เพื่อการโน้มน้าวจิตใจผู้ฟัง
๒. เป็นแนวทางการศึกษาลักษณะการใช้ภาษาในแง่มุมอื่น ๆ ต่อไป

งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่ศึกษาวิเคราะห์การปราศรัยหาเสียง ได้แก่

๑. งานวิจัยเรื่อง วาทะสำคัญของไทยและการวิเคราะห์ ของอรวรรณ บิลันธนโ
โหวาท (๒๕๒๖) ซึ่งได้วิเคราะห์วาทะหาเสียงของนายสมัคร สุนทรเวช ในการหาเสียงเพื่อ
รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พุทธศักราช ๒๕๒๒ ที่บางแค กรุงเทพมหานคร ตัดตอน
เฉพาะช่วงสำคัญ โดยใช้หลักทางวาทวิทยาที่เรียกว่า หลักรวมทฤษฎี (eclectic) ผลการ
วิเคราะห์สรุปได้ว่า ด้านผู้ฟังไม่สามารถระบุจำนวน เพศ วัย อาชีพ และสถานะทางสังคมได้
แต่เป็นกลุ่มที่สนใจการเมืองและมีเจตคติต่างกัน การวิเคราะห์วาทะสรุปได้ว่า ด้านน้ำเสียง
ผู้พูดใช้น้ำเสียงที่แสดงการเร่งเร้า ปลุกใจผู้ฟังตลอด การพูดเร็วเต็มไปด้วยพลัง ผู้ฟังสามารถ
ฟังได้ติดต่อกันถึง ๔-๕ ชั่วโมงโดยไม่รู้สึกรีบร้อน ด้านการใช้ถ้อยคำ ผู้ปราศรัยใช้ภาษาชาวบ้าน
มีคาสแลง มีคำพรูสวาทอยู่ด้วย ถ้อยคำที่ใช้เป็นรูปธรรม ทำให้ผู้ฟังเห็นภาพและเข้าใจง่าย
ด้านเทคนิคการหาเสียง ผู้ปราศรัยใช้เทคนิคหลายอย่าง ได้แก่ การใช้อารมณ์ขัน การสร้าง
ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกับลูกพรรค การโจมตีตัวบุคคล การใช้ถ้อยคำเชื้ออารมณ์ การ
อ้างตัวอย่างที่เคยมีมาก่อน การอ้างสถาบัน การขอความเห็นใจ และการถามหาเพื่อสรุป
คำตอบให้ผู้ฟัง

๒. ธัญญา พิชัยแพทย์ (๒๕๓๑) ได้วิเคราะห์ลีลาภาษาทางด้านจังหวะและคำพูดใน
การปราศรัยหาเสียงของสมัคร สุนทรเวช ในบริบทนิพนธ์ การวิเคราะห์ลีลาภาษาในการ
รณรงค์หาเสียงของส.ส.สมัคร สุนทรเวช สรุปได้ว่า ด้านจังหวะ ผู้ปราศรัยใช้หน่วยจังหวะ
๑ พยางค์มากที่สุด รองลงมาเป็นหน่วยจังหวะประเภท ๒ พยางค์ ๓ พยางค์ ๔ พยางค์และ
๕ พยางค์ตามลำดับ ส่วนทางด้านกรวิเคราะห์คำพูด ผู้ปราศรัยมีวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การ
ใช้คำเรียกความสนใจ การใช้คำเน้นความ การใช้ภาษาชาวบ้าน การใช้ภาษาสแลง การ
ใช้คำพรูสวาท การใช้ภาษาเชิงเปรียบเทียบ การใช้หลักฐานอ้างอิง และการใช้ภาษาเชิง
ประชด

๓. งานวิจัยของสมบัติ จันทรวงศ์ (๒๕๓๐) กล่าวถึง แบบแผนและเนื้อหาของ
การปราศรัยหาเสียงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย การเมืองเรื่องการเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะ
กรณีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภากรุงเทพมหานครและสมาชิกสภาเขต

พุทธศักราช ๒๕๒๔ สรุปรูปการวิเคราะห์ที่เกี่ยวกับการปราศรัยหาเสียงได้ดังนี้ ทางด้านวิธีการ การปราศรัยแบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ การปราศรัยใหญ่และปราศรัยย่อย เวลาของการปราศรัยมักจะเริ่มตั้งแต่ ๑๖.๐๐ น. เป็นต้นไป ในการปราศรัยแต่ละพรรคจะมีการตกลงเรื่องเนื้อหา ผู้ที่จะขึ้นพูดตามลำดับ และวิธีการพูดเพื่อดึงความสนใจจากผู้ฟัง รวมไปถึงการเกณฑ์ผู้ฟังที่เป็นผู้สนับสนุนมาฟังการปราศรัย การสร้างฉากและการสร้างบรรยากาศต่าง ๆ ทางด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาการปราศรัยหาเสียงออกเป็น ๓ ส่วน คือ การพูดเพื่ออ้างข่าวสาร การแนะนำวิธีการใช้สิทธิ การพูดเพื่อจูงใจ การโจมตี การกล่าวแก้ การพูดเพื่อให้สนุก และการใช้คำขวัญ

นอกจากนี้ วีระ มุสิกพงษ์ ยังได้วิเคราะห์คำปราศรัยหาเสียงของสมัคร สุนทรเวช จากการอภิปรายเรื่อง "การพูดในทางการเมือง" ซึ่งจัดโดยสมาคมฝึกการพูดแห่งประเทศไทย และวาที วรอักษร วิเคราะห์ "การพูดทางการเมืองของนายสมัคร สุนทรเวชและคำอภิปรายในสภา" ผลงานทั้งสองเรื่องปรากฏใน ศาสตร์และศิลป์การพูด (กองบรรณาธิการ "นักพูด", ม.ป.ป.) สรุปรูปการวิเคราะห์ของวีระ มุสิกพงษ์ได้ว่าผู้ปราศรัยมีลีลาการพูดที่ใช้อารมณ์และน้ำเสียงเข้าไปสะกิดคนฟัง หลักสำคัญในการปราศรัยหาเสียงของนายสมัคร สุนทรเวช คือ การใช้เสียงที่ดัง มีอำนาจ พูดเร็ว และการพูดที่ราบรื่นไม่ติดขัด ส่วนงานวิเคราะห์ของวาที วรอักษร สรุบได้ว่าด้านการวิเคราะห์ผู้ฟัง ผู้ปราศรัยสามารถวิเคราะห์ผู้ฟังได้อย่างดี โดยการเลือกพูดในสิ่งที่ผู้ฟังสนใจ สอดแทรกด้วยผลงานของตนและตอบโต้ข้อซักถาม ข้อโจมตี และข้อกล่าวหาต่าง ๆ รวมทั้งการตำหนิรัฐบาล โดยใช้แนวการพูดที่เป็นรูปธรรมทำให้เข้าถึงจิตใจผู้ฟัง ผู้ปราศรัยใช้วิธีการพูดถึงเบื้องหน้าเบื้องหลังของเหตุการณ์และบุคคลในการตริ้งผู้ฟัง มีการอ้างสถิติตัวเลข เหตุการณ์ นามบุคคล สถาบัน เป็นการสร้างความน่าเชื่อถือทำให้เรื่องที่พูดมีน้ำหนักมากขึ้น และใช้เทคนิคการหาแนวร่วมคือการผูกมิตรกับผู้ฟัง

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. ศัพท์ทางไวยากรณ์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะใช้ตามนววรรณ พันธุมธธา ใน ไวยากรณ์ไทย (๒๕๒๗) เนื่องจากนววรรณ พันธุมธธา ได้วิเคราะห์ไวยากรณ์ไทยโดยพิจารณาความหมายและหน้าที่ทางการสื่อสารซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า ตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้ที่มุ่งศึกษาการใช้ภาษาในคำปราศรัยหาเสียงเพื่อโน้มน้าวชักจูงใจซึ่งจะต้องมุ่งเน้นที่ความหมาย และการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวชักจูงใจเป็นสำคัญ แต่ชื่อเรียกศัพท์บางศัพท์อาจยังไม่เป็นที่แพร่หลาย และผู้อ่านอาจไม่คุ้นเคย ในที่นี้จึงให้ความหมายของศัพท์ทางไวยากรณ์บางศัพท์ที่ปรากฏในวิทยานิพนธ์นี้ เพื่อให้เข้าใจตรงกัน ดังนี้

คำแทน หมายถึง คำที่ใช้สื่อสารแทนคำนาม เช่น คำบ่งชี้ คำไม่ชี้ เจเพาะ คำบอกจำนวน คำบอกผู้เข้าร่วม เป็นต้น

คำบอกบุรุษ หมายถึง คำแทนชนิดหนึ่งที่ใช้แทนบุคคลหรือสิ่งที่เกี่ยวข้องในการสื่อสารซึ่งอาจเป็นผู้พูด ผู้ฟัง และผู้ถูกกล่าวถึงหรือสิ่งที่ถูกกล่าวถึง ได้แก่

คำบอกบุรุษที่ ๑ หมายถึง คำแทนผู้พูด เช่น "ผม ดิฉัน"

คำบอกบุรุษที่ ๒ หมายถึง คำแทนผู้ฟัง เช่น "ท่าน คุณ"

คำบอกบุรุษที่ ๓ หมายถึง คำแทนผู้ถูกกล่าวถึงหรือสิ่งที่ถูกกล่าวถึง เช่น "เขา มัน"

คำบอกบุรุษเหล่านี้สามารถบอกเพศ พจน์ บอกรฐานะ ของผู้พูด ผู้ฟังและผู้ที่ถูกกล่าวถึง และสามารถบอกท่าทีของผู้พูดที่มีต่อผู้ฟังและผู้ที่ถูกกล่าวถึงได้ว่าผู้พูดรู้สึกสนิทสนม ยกย่อง หรือมีทัศนคติที่ไม่ดีก็ได้

คำขยาย หมายถึง คำที่ช่วยขยายคำอื่น ๆ ให้มีความหมายชัดเจนขึ้น

คำแยกประเภท หมายถึง คำขยายประเภทหนึ่งที่ใช้ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยาซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าคนไทยใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการรวมบางสิ่งบางอย่างเข้าด้วยกัน หรือแยกออกจากกัน เช่น "สอนหนังสืออยู่ ๑๔ ปี" คำว่า "ปี" เป็นคำแยกประเภท

คำบอกจำนวน หมายถึง คำขยายประเภทหนึ่งที่ใช้ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา เพื่อบอกจำนวนของสิ่งต่าง ๆ อาจระบุชัดเจนเป็นจำนวนเลข เช่น "หนึ่ง สอง" หรือไม่ระบุชัดเจน เช่น "บาง ทุก หลาย"

คำบอกลำดับ หมายถึง คำขยายที่ใช้ขยายได้ทั้งคำนามและคำกริยา เพื่อบอกลำดับของสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ คำที่มีคำว่า "ที่" นำหน้าจำนวนเลข เช่น "ที่หนึ่ง ที่สอง" และคำอื่น ๆ ที่บอกลำดับ เช่น "แรก สุดท้าย"

คำปฏิเสธ หมายถึง คำขยายที่ใช้ปฏิเสธความหมายของคำกริยา เช่น "ไม่" "มิ"

คำเชื่อม หมายถึง คำที่ใช้แสดงความสัมพันธ์ของสิ่งหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น "พอ" "หลังจาก" เป็นคำเชื่อมบอกเวลา "แต่" "แต่ว่า" เป็นคำเชื่อมบอกความขัดแย้ง เป็นต้น

คำเสริม หมายถึง คำที่เสริมเข้าไปเพื่อเน้นเจตนาของผู้พูดว่าต้องการบอกเล่า สิ่ง ขอร้อง หรือถาม ฯลฯ หรือบอกสถานภาพระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง คำเสริม มี ๓ ประเภท ได้แก่

คำบอกสถานภาพ หมายถึง คำเสริมที่ใช้ลงท้ายแสดงเพศ วัยของผู้พูด สถานะของผู้ฟัง และท่าทีของผู้พูดต่อผู้ฟัง เช่น "ครับ คะ อะ ฮะ"

คำบอกการถาม หมายถึง คำเสริมประเภทหนึ่งที่ใช้ในการถาม และทำให้ประโยคแจ้งให้ทราบเป็นประโยคถาม เช่น "หรือ ไหม ไหน อะไร"

คำบอกมาลา หมายถึง คำเสริมประเภทหนึ่งที่มีลงท้ายคำพูด ทำให้คำพูดน่าฟัง ไม่ห้วนสั้นเกินไป ทั้งยังช่วยเน้นเจตนาของผู้พูดว่า ถาม สิ่ง ขู ขอร้อง หรือ อ้อนวอน ฯลฯ เช่น "ละ นะ เอะ นี่ มั้ง"

กลุ่มคำ หมายถึง คำชนิดต่าง ๆ ที่นำมาเรียงกันหรือนำมาปรากฏร่วมกัน เพื่อใช้สื่อความหมายออกไป เช่น คำนามหลายคำที่ปรากฏร่วมกันก็จะเรียกว่า กลุ่มคำนาม เช่น "พี่น้องประชาชน" ประกอบด้วยคำนาม คือ "พี่ น้อง ประชาชน" หรือ คำกริยาหลายคำที่ปรากฏร่วมกัน ก็จะเรียกว่า กลุ่มคำกริยา เช่น "นำเสนอ" ประกอบด้วยคำกริยา คือ "นำ เสนอ" หรือ คำหลายชนิดที่ปรากฏร่วมกัน เช่น "อย่างจริงจัง" เป็นกลุ่มคำประกอบด้วย คำนวณประเภท "อย่าง" กับคำกริยา "จริงจัง"

วลี หมายถึง กลุ่มคำซึ่งเกิดจากการนำคำอื่น ๆ มาขยายคำนามหรือคำกริยา วลีจึงมี ๒ ชนิด ได้แก่ นามวลี และ กริยาวลี

นามวลี หมายถึง กลุ่มคำที่ประกอบด้วยคำนามเป็นคำหลักและมีส่วขยายมาขยายให้คำนามนั้นให้มีความหมายมากยิ่งขึ้น เช่น "พี่น้องทั้งหลาย" เป็นนามวลีซึ่งประกอบด้วยคำนาม "พี่น้อง" กับคำขยาย "ทั้งหลาย"

กริยาวลี หมายถึง กลุ่มคำซึ่งประกอบด้วยคำกริยาเป็นคำหลัก และมีส่วขยายมาขยายคำกริยานั้นให้มีความหมายยิ่งขึ้น เช่น "พร้อมที่สุด" เป็นกริยาวลีซึ่งประกอบด้วยคำกริยา "พร้อม" กับคำขยาย "ที่สุด"

ประโยค หมายถึง หน่วยทางภาษาที่ประกอบด้วยหน่วยนามซึ่งทำหน้าที่เป็นประธานหรือกรรมตรงหรือกรรมรอง และหน่วยกริยา อาจมีหน่วยเสริมหรือไม่ก็ได้

ประโยคความเดียว หมายถึง ประโยคที่มีหน่วยกริยา ๑ หน่วย มีหน่วยนาม ๑ หน่วย หรือมากกว่านั้น และอาจมีหน่วยเสริมอยู่ด้วยหรือไม่ก็ได้ เช่น "น้องกินข้าว" ประกอบด้วยหน่วยนามที่ทำหน้าที่ประธาน ได้แก่ "น้อง" กรรมตรง ได้แก่ "ข้าว" และหน่วยกริยา ได้แก่ "กิน"

ประโยคความซ้อน หมายถึง ประโยคที่มีลักษณะเหมือนประโยคความเดียว คือ มีหน่วยกริยา ๑ หน่วย มีหน่วยนาม ๑ หน่วย หรือมากกว่านั้น และอาจมีหน่วยเสริมหรือไม่ก็ได้ แต่ประโยคความซ้อนจะมีประโยคขยายในหน่วยนามและหน่วยกริยา โดยมีคำเชื่อม "ที่" "ซึ่ง" "อื่น" "ว่า" "ที่ว่า" นำหน้าประโยคขยายนั้น เช่น "น้อยพบเด็กที่นิตเคยพูดถึง" เป็นประโยคความซ้อนที่มีประโยคหลัก ได้แก่ "น้อยพบเด็ก" และมีประโยคขยายในหน่วยนาม "เด็ก" ที่มีคำเชื่อม "ที่" นำหน้า ได้แก่ "ที่นิตเคยพูดถึง"

ประโยคความรวม หมายถึง ประโยคที่มีหน่วยกริยาตั้งแต่ ๒ หน่วย ขึ้นไป มีหน่วยนาม ๑ หน่วย หรือมากกว่านั้น และอาจมีหน่วยเสริมและหน่วยเชื่อมหรือไม่ก็ได้ แบ่งเป็น ๒ ชนิด ได้แก่

๑) ประโยคความรวมที่มีหน่วยเชื่อม หมายถึง ประโยคความรวมที่ประกอบด้วยประโยคความเดียวตั้งแต่ ๒ ประโยคขึ้นไป และมีหน่วยเชื่อมแสดงความสัมพันธ์ระหว่างประโยค เช่น "พ่อพ่อหลับ จันก็ออกจากบ้าน" เป็นประโยคความรวมที่ประกอบด้วยประโยคความเดียว ๒ ประโยค ได้แก่ "พ่อหลับ" "จันออกจากบ้าน" มีคำเชื่อม ได้แก่ "พอ... ก็..." เชื่อมระหว่างประโยคทั้งสอง

๒) ประโยคความรวมที่ไม่มีหน่วยเชื่อม หมายถึง ประโยคความรวมที่มีหน่วยกริยาเรียงกันตั้งแต่ ๒ หน่วยขึ้นไป โดยมีหน่วยนามคั่นอยู่ในระหว่างหรือไม่ก็ได้ เช่น "นิตใช้ปากกาเขียนจดหมาย" เป็นประโยคความรวมที่ไม่มีหน่วยเชื่อมประกอบด้วยหน่วยกริยา ๒ หน่วย คือ หน่วยกริยาที่ ๑ ได้แก่ "ใช้" หน่วยกริยาที่ ๒ ได้แก่ "เขียน" มีหน่วยนามที่เป็นประธานของหน่วยกริยาที่ ๑ ได้แก่ "นิต" และหน่วยนามที่เป็นกรรมตรงของหน่วยกริยาที่ ๑ และเป็นประธานของหน่วยกริยาที่ ๒ ได้แก่ "ปากกา" และหน่วยนามที่เป็นกรรมตรงของหน่วยกริยาที่ ๒ ได้แก่ "จดหมาย"

ประโยคซับซ้อน หมายถึง ประโยคที่มีประโยคหลายลักษณะอยู่ในประโยคเดียวกัน อาจเป็นประโยคความรวมที่มีประโยคขยายในหน่วยนามหรือหน่วยกริยา และในประโยคขยายนั้นก็อาจมีลักษณะเป็นประโยคความรวมอีกก็ได้ เช่น "เราตัดสินใจได้ยากว่าเรื่องใดดีหรือเลวเพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้สึกและรสนิยม" เป็นประโยคซับซ้อนที่ประกอบด้วยประโยคความรวมที่มีหน่วยเชื่อมแสดงผล ได้แก่ "เพราะ" และมี

ประโยคขยายในหน่วยนามและหน่วยกริยา ประโยคขยายที่นำหน้าด้วยคำเชื่อม "ว่า" ขยายหน่วยกริยา "ตัดสินใจ" ได้แก่ "ว่าเรื่องใดดีหรือเลว" และประโยคขยายที่นำหน้าด้วยคำเชื่อม "ที่" ขยายหน่วยนาม "เรื่อง" ได้แก่ "ที่เกี่ยวกับความรู้สึกและรสนิยม"

๒. ถ้อยคำสำนวนที่ผู้ปราศรัยออกเสียงต่างไปจากภาษาปกติหรือภาษาเขียน เช่น ออกเสียงภาษาถิ่น หรือภาษาพูด ในวิทยานิพนธ์นี้จะเขียนคงรูปถ้อยคำสำนวนที่ออกเสียงภาษาถิ่นหรือภาษาพูดนั้น เช่น ภาษาปกติออกเสียงว่า "พี่น้อง" ถ้าผู้ปราศรัยออกเสียงภาษาถิ่นเหนือ จะเขียนว่า "ปิ่น้อง" หรือ "ปิ่น้อง" และถ้าออกเสียงภาษาถิ่นอีสาน จะเขียนว่า "พิ่น้อง" เป็นต้น หรือ ภาษาปกติที่มีรูปเป็นภาษาเขียนว่า "ไหม" อย่างไร อย่างนี้" ถ้าผู้ปราศรัยออกเสียงเป็นภาษาพูด จะเขียนว่า "มัย ยังไง ยังจี้ อย่างจี้" เป็นต้น